Qorti tal-Maġistrati (Malta)

RIK NRU 235/2016: **ADRIAN MUSCAT** (K.I. NRU. 129983M) V. **MATTHEW AGIUS**

(LIBELL - DANNI GHAL MALAFAMA - KAP. 248 ART. 28 – EXCEPTIO VERITATIS OSSIA IL-VERITA TAL-FATTI ALLEGATI – KRONAKA ĠUSTA – L-IDENTITA' TAL-MALAFAMAT – IL-PUBBLIKAZZJONI TA' XNIEGĦAT JEW TA' ALLEGAZZJONIJIET DESKRITTI BĦALA MHUX KONFERMATI)

MAĠISTRAT: DR. VICTOR G. AXIAK

14 ta' Ġunju 2021

IL-QORTI,

wara li rat ir-rikors ta' Adrian Muscat ("ir-rikorrenti") ippreżentat fit-23 ta' Settembru 2016,

wara li rat ir-risposta ta' Matthew Agius ("l-intimat") ippreżentata fl-1 ta' Novembru 2016[1],

wara li rat illi din il-kawża ġiet assenjata lil din il-Qorti kif presjeduta permezz tal-assenjazzjoni magħmula ai termini tal-Artikolu 520(1)(a) tal-Kap. 9 tal-Ligijiet ta' Malta u tal-Artikolu 11(9) tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta b'effett mill-10 ta' Mejju 2019,

wara li rat id-dokumenti kollha li ġew esebiti fil-kors tal-kawża,

wara li rat in-noti ta' sottomissjonijiet finali rispettivi ppreżentati għan-nom

- tar-rikorrenti, mill-Avukat Dr. Robert Tufigno[2],

[1] Fol 12
[2] Fol 90

- tal-intimat, mill-Avukat Dr. Veronique Dalli u mill-Avukat Dr. Andrew Saliba[3],

qed tagħti din is-

Sentenza

Atti tal-bidu

1. Ir-rikorrent talab lill-Qorti tiddikjara illi l-artiklu intitolat "*Road rage aggressor had threatened to shoot man in 2008*" ippubblikat f'paġna 3 tal-ħarġa tal-gazzetta "maltatoday" tal-24 ta' Awwissu 2016 u r-riproduzzjoni tiegħu fil-gazzetta elettronika "maltatoday.com.mt" nhar is-26 ta' Awwissu 2016, ta' liema artiklu l-intimat huwa l-awtur, huwa libelluż u malfamanti fil-konfront tiegħu u għandu bhala skop Ii jtellef jew inaqqas ir-reputazzjoni tar-rikorrenti. Il-Qorti ġiet mitluba ukoll tikkundanna lill-intimat jħallsu "*dik is-somma li tiġi stabbilita minn dina l-Qorti bħala danni morali a tenur tal-artiklu 28 tal-Kap. 248 tal-Liġijiet ta' Malta*".

2. L-intimat ppreżenta l-eċċezzjoni tal-verità tal-fatti u kif ukoll *in subsidium* illi "*l-artikolu odjern qiegħed biss jagħti kronaka ġusta u informattiva kif jirriżulta minn varji sentenzi li taw il-Qrati tagħna u kif ser jirriżulta mis-smiegħ u t-trattazzjoni ta' din il-kawza.*"

3. Ir-rikorrent esebixxa mar-rikors tiegħu kopja tal-pubblikazzjoni lamentata kif dehret fil-gazzetta u fuq is-sit elettroniku msemmija bit-titolu: "*Road rage aggressor had threatened to shoot man in 2008*" u indika fix-xhieda tiegħu (seduta tas-27 ta' April 2017[4]) illi l-parti li jħoss malafamanti kienet is-segwenti:

   "Claims that Muscat's son had suffered burns in a boat fire, which had been started in an attempt at insurance fraud, remain unconfirmed."

4. Is-suġġett prinċipali tal-artiklu huwa Marius Muscat, missier ir-rikorrent, li ġimgħatejn qabel il-pubblikazzjoni kien ġie mressaq il-Qorti fuq akkużi *inter alia* li ħebb għal sewwieq u darbu ħafif wara inċident stradali. Skond l-artikolist, fil-passat l-istess Marius Muscat kien involut f'każ ieħor simili meta flimkien ma' ibnu (iktar 'l quddiem fl-artikolu identifikat bħala Adrian Muscat, ir-rikorrent) u ċertu Chris Gaffarena huma attakkaw raġel fil-karozza tiegħu u heddewh li ser jisparawlu. Dan l-

[3] Fol 97
[4] Fol 29

allegat inċident kien seħħ fl-2008. Skond l-artiklu Marius Muscat huwa l-president tal-koperattiva *Transport Services for Disabled Persons Cooperative Ltd* liema koperattiva tipprovdi servizzi ta' trasport fl-iskejjel għal tfal b'diżabilità. L-artiklu jkompli jgħid illi t-tfal ta' Marius Muscat, ċioe Adrian u Alan Muscat, kienu ġew imressqa l-Qorti fl-2008 mixlija *inter alia* li waħħlu il-pjanċi ta' reġistrazzjoni ta' vettura oħra fuq vettura tagħhom. Filwaqt li r-rikorrent ma' kienx ġie misjub ħati, ħuh Alan Muscat kien ġie kkundannat iħallas multa ta' €2,574 talli saq vettura bla liċenzja u bla polza tal-assigurazzjoni. L-artiklu jgħid ukoll illi fl-2007 ir-rikorrent Adrian Muscat kien ġie misjub ħati u mmultat tali insulta surġent tal-pulizija. Il-bqija tar-rakkont jieħu lill-qarrejja fl-inċident l-ieħor li seħħ fl-2008 (imsemmi fil-bidu tal-artiklu) li fih kien involut Marius Muscat, ibnu Adrian u ċertu Chris Gaffarena. F'dan l-inċident kien ġie mressaq persuna l-Qorti mixli li kkaġuna feriti gravi fuq ir-rikorrent. Dan però ġie meħlus mill-Qorti li kkonkludiet li kien qed jaġixxi *in self defence* u li fil-verità din il-persuna għamel dak li għamlet wara li kien ġie segwit u mhedded mir-rikorrent, missieru u ċertu Chris Gaffarena fil-karozza tiegħu fuq xi djun relatati mal-bini. L-artiklu jikkonkludi illi sa' dak iż-żmien ma' kienx magħruf jekk il-persuni li aggredew lil dik il-persuna kienux ġew mressqa ukoll mill-Pulizija.

5. Ir-rikorrent ma' ħassux malafamat b'dak li ġie ppubblikat fuqu fir-rigward ta' proċeduri fil-Qorti. Minflok huwa ħassu offiż b'parti oħra fl-istess storja. L-artikolist informa lill-qarrejja illi Marius Muscat kien ingħata l-*bail* in konnessjoni mal-inċident li seħħ xi ġimgħatejn qabel u dan sabiex fost affarijiet oħra ikun jista' jżur lit-tifel tiegħu fit-taqsima tal-kura intensiva ġewwa l-Isptar Mater Dei fejn skond **rapporti mhux konfermati**, dan kien qed jiġi rikoverat għal ġrieħi li sofra kawża ta' nirien fuq dgħajsa li ġew mqabbda f'tentattiv sabiex issir *claim* ma' kumpanija tal-assigurazzjoni. Hija din tal-aħħar il-parti li skond ir-rikorrent kellha l-għan li ttellef jew tnaqqas ir-reputazzjoni tiegħu.

Liġi applikabbli

6. Qabel xejn għall-finijiet ta' preċiżjoni għandu jingħad illi fl-14 ta' Mejju 2018, cioe' ftit iktar minn sena u nofs wara l-ftuħ ta' din il-kawża, daħal fis-seħħ permezz tal-Att XI tal-2018 il-Kap. 579 intitolat 'l-Att dwar il-Midja u l-Malafama'. Għalkemm b'effett mill-14 ta' Mejju 2018 ġie mħassar ukoll il-Kap. 248 tal-Ligijiet ta' Malta madanakollu ai termini tal-Artikolu 25(2) tal-Kap. 579:

'*l-Att imħassar, kif fis-seħħ qabel ma jiġi mħassar permezz ta' dan l-Att, għandu jkompli japplika fir-rigward ta' kawżi pendenti fil-qorti fiż-żmien li jitħassar*'

7. Għaldaqstant huwa ċar illi huma d-dispożizzjonijiet tal-Kap. 248 (L-Att dwar l-Istampa) li japplikaw għall-kawża odjerna.

Provi

8. Ix-xhieda li tressqu mir-rikorrenti fil-kors tal-kawża kienu s-segwenti:

    a. L-intimat **Matthew Agius** li xehed fis-seduta tas-27 ta' April 2017[5],

    b. Ir-rikorrent nnifsu **Adrian Muscat** li xehed fis-seduta tas-27 ta' April 2017[6].

9. L-intimat ressaq bħala xhud tiegħu lil **Saviour Balzan**, l-editur tal-gazzetta "maltatoday" li xehed fis-seduta tat-8 ta' Frar 2018[7] u in kontroeżami fis-seduta tal-11 ta' Ġunju 2018[8].

10. Fis-seduta tas-27 ta' April 2017, **Matthew Agius,** l-intimat, ikkonferma li l-artiklu lamentat kien kitba tiegħu u li l-verżjoni li dehret fuq is-sit elettroniku hija riproduzzjoni identika tal-istess artiklu[9].

11. Fl-istess seduta, ir-rikorrent **Adrian Muscat** xehed li Marius Muscat, il-persuna identifikata bħala ir-*"road rage aggressor"* fl-artiklu lamentat, huwa missieru.[10] Jgħid ukoll illi ħuh jismu Alan (inkorrettement traskritt bħala Aaron) Muscat. Mistoqsi jekk kellux xi inċident fuq dgħajsa huwa wieġeb fl-affermattiv u qal is-segwenti:

    "Daka kelli dinghy kien qieghed fuq il-karru l-Gharmier fuq ir-rowler miġbud wara l-karozza, nizziltu go l-islipway ta' l-Gharmier, mhux id-dinghy, id-dinghy fuq il-karru; nizzilt il-mutur go l-ilma biex nistartjah halli inhaddmu go l-ilma. Jigifieri d-dinghy ma nizziltux minn fuq il-karru. Mort biex nipprova nistartja u ma riedx jistartja. Ftahnielu, konna jiena u iehor, inhraqna t-tnejn li ahna, ftahnielu il-hutch ta' wara biex nara ccaqalqitx il-battery, missejna l-battery biex naraw hix mahlula, issikkajniha naqra b' idejna. Provajt nistartja u tar spark mill-flyline tal-battery tal-plus. L-ispark x' hin tar kien hemm il-fumes, mhux petrol, fumes tal-petrol qisu bhal meta tghid dak ic-cpar tal-

---

5 Fol 24
6 Fol 26
7 Fol 40
8 Fol 73
9 Fol 24
10 Fol 26

petrol, u x' hin sparkjat il-battery id-dinghi ramieni minn fuqu ghal fuq il-blat u nhraqna kollha ... Ghamilt gimgha l-ITU, gimaghtejn fis-sala, u xahar id-dar... Inhraqt 65 %."

Mistoqsi jekk id-dgħajsa kienetx assigurata r-rikorrent innega dan u qal hekk:

"Lanqas insurance xejn. Lanqas insurance tat-triq – third part, ma kelli l-ebda insurance... Fiha registration imma ma kienex; il-licenzja u l-insurance tad-dghajsa ma kienux imhallsin ghax jien ma kontx ser insuqu; fil-fatt hu kien fuq it-trailer, ma kienx mahlul go l-ilma... Nizziltu biex nistartjalu l-mutur ghax kien ilu ma jahdem, ghedt ha inhaddmu ghaxar minuti go l-ilma ghedt halli issa naghmillu service .."

Imbagħad meta ġie mistoqsi għalfejn kien qed iħoss li l-bran lamentat kien malafamanti fil-konfront tiegħu huwa wieġeb hekk:

"Dik il-problema kbira li qed insib anke jien ma' ta' l-insurance biex ninxurja vettura. Ghax kull darba, jigifieri nista' intella' ta' l-insurance xhieda hawnhekk; kif immur biex ninxurja jghidli - isma', jghidli hawnhekk hawn artikolu illi inti kont pprovajt tahraq dghajsa minhabba l-insurance. Meta jien lanqas kelli insurance fuq il-boat! U ilni ma jkolli claim ma' ta' l-insurance iktar minn sitt snin. U claim ta' hruq ma kelli qatt. Dejjem jigifieri jew jahbtuli b' xi vettura l-haddiema, ghax jien ghandi kumpanija u nhaddem hamsin ruh jigifieri, allura jkolli xi accident li jahbtuli u hekk; il-bqija qatt ma hraqt xejn ghall-insurance."

Finalment ir-rikorrent spjega kif huwa għandu kumpanija bl-isem ta' Waste Collection Limited li tagħmel xogħol tal-gvern, tigbor l-iskart, tnaddaf toroq pubbliċi, ġonna u rawndabouts. Jgħid ukoll illi għandu *showroom* tal-karozzi f'Ħaż-Żebbuġ.

12. Fis-seduta tat-8 ta' Frar 2018, **Saviour Balzan**, l-editur tal-gazzetta "maltatoday", xehed kif ġej:

"Il-Court Reporter taghna fuq medda ta' erbgha snin kiteb xi tlett elef u sitt mitt... ikkalkulajthom dalghodu, tlett elef u sitt mitt artiklu, u normalment meta jkun hemm kwistjoni li jista' jkun ma jkunx hemm precizjoni jew xi haga hekk, normalment l-avukati jkellmu lil Court Reporter u l-affarijiet jigu rrangati. F'temp ta' gurnata normalment ikun hemm mal-hamsa, sitta, sebgha rapporti minn pool. Din hija l-ewwel darba, nahseb li Matthew Agius huwa wiehed mill-iktar Court Reporter li baqa' hawnhekk f'dawn l-ahhar snin, u l-ewwel darba li sar libell fuq hekk"[11]

[11] Fol 41

Ix-xhud kompla jispjega li huwa ma jafux lir-rikorrent iżda jaf li huwa kkunsidrat bħala *"person of interest"* mill-Pulizija fis-sens li kien persuna magħruf mal-Pulizija. L-informazzjoni dwar il-possibilità tal-involviment tiegħu f'tentattiv ta' frodi tal-assikurazzjoni waslulhom mis-sorsi tagħhom fi ħdan il-Pulizija. Ix-xhud esebixxa ukoll sentenza mogħtija mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fis-27 ta' Marzu 2017 fil-konfront *inter alia* tar-rikorrent fejn il-Qorti kienet iddeċidiet illi kuntratt ta' bejgħ iffirmat minn koppja bħala l-bejjiegħa rappreżentanti **mir-rikorrent** u kumpanija **rappreżentata ukoll mir-rikorrent** (proprjetà tiegħu) bħala x-xerrejja, kien milqut minn *causa illeċita* u għaldaqstant ġiet ddikjarat bħala null u bla effett minħabba evażjoni tal-liġijiet fiskali[12]. Skond ix-xhud din is-sentenza hija illustrazzjoni, *in parte*, tal-passat tar-rikorrent.

Is-Sur Balzan spjega ukoll illi għalkemm ma' kellux fil-pussess tiegħu (u għal raġunijiet ovvja, ma' setax ikollu) il-kondotta tar-rikorrent huwa kien konxju b'numru ta' każijiet li kien involut fihom u li però ma' kienx iħoss li huma rilevanti li jsemmihom.

In kontroeżami ix-xhud reġa tenna s-segwenti:

"Mela l-kumment li jiena qrajt, kieku smajtni qabel, kien kumment li s-sors tal-pulizija infurmana u dahlet fl-istorja. Jiena kont naf li l-pulizija, is-sors tal-pulizija tawna din l-istorja. Is-sors hafna drabi jkun wiehed korrett u dan dahal fuq il-mertu li dan kien person of interest. Mhux person of trust. U dan kien referenza ghal storja partikolari. Igifieri li kien hemm kaz fejn kien hemm nar fuq dghajsa, dan x'jghidulu, kien hemm xi hruq u l-pulizija hasbu li kienet marbuta ma' insurance fraud..."

Ikkonferma ukoll li l-intimat ma' tkellimx mal-Pulizija qabel ma' ħareġ l-artikolu in kwistjoni u li ma' kienx sar kuntatt mar-rikorrent għall-verifika tal-informazzjoni mhux konfermata li kienu rċevew minn sorsi fi ħdan il-Pulizija.

13. Fis-seduta tal-11 ta' Ġunju 2018, fit-tkomplija tal-kontroeżami tiegħu, **<u>Saviour Balzan</u>** reġa' kkonferma illi:

---

[12] Fol 49

"Din l-informazzjoni partikolari, jekk m'inhix sejjer zball semmejtha fix-xhieda l-ahhar darba, kienet informazzjoni li kienet ghaddejja fi News Room, ahna jkollna hafna minn dan it-tip ta' informazzjoni li kienet hierga minn sors ta' pulizija... jiena, I was privy to this information and I was privy to this particular information u meta kitibha, jien kont konxju li kitibha ghax jiena ghidtlu jekk hemm din il-haga, nizzilha"[13]

Eċċezzjonijiet

Id-difiża tal-verità tal-fatti

14. L-ewwel eċċezzjoni mressqa mill-intimat hija dik illi l-artikolu in kwistjoni huwa bbażat fuq fatti veri. Huwa minnu illi ħafna mill-fatti esposti mill-artikolista, bħal per eżempju l-proċeduri ġudizzjarji meħuda kontra Marius Muscat u t-tfal tiegħu, huma fatti verifikabbli u sostanzjalment veri. Madanakollu huma l-fatti tal-bran lamentat illi għandhom ikunu bbażati fuq fatti veri ġaladarba hija din il-parti tal-pubblikazzjoni illi r-rikorrenti jħossu malafamat biha.

15. Fir-rigward tal-ġustifikazzjoni ta' xniegħa ossia dik li bl-Ingliż hija magħrufa bħala "*rumour*", il-Qrati tal-Ingilterra u Wales sostnew għal diversi drabi illi din tirrikjedi mhux li l-intimat jressaq provi li verament ir-rikorrenti kien qiegħed jiġi suspettat ta' reat kriminali, jew li kien hemm raġunijiet 'l għala għandu jiġi hekk suspettat, iżda minflok l-intimat għandu jressaq provi illi r-rikorrent tabilħaqq wettaq ir-reat in kwistjoni.[14] Il-Qorti tikkondividi bi sħiħ dan l-insenjament ġudizzjarju u mill-provi mressqa, speċjalment mix-xhieda ta' Saviour Balzan, ma' tarax li b'xi mod l-allegazzjonijiet esposti fil-bran *de quo* ġew ippruvati bħala veri. Anzi, dan ix-xhud għamilha ċara illi l-artikolist kien qed jibbaża l-artikolu tiegħu biss fuq informazzjoni li waslet lin-*newsroom* minn sorsi fi ħdan il-Pulizija.

16. Huwa veru li l-intimat jista' jargumenta illi kieku kien jaf mill-bidu nett illi r-rikorrent kien qed jillimita l-libell għall-bran partikolari in kwistjoni, huwa possibbilment ma' kienx jressaq l-eċċezzjoni tal-verità tal-fatti u għalhekk m'għandux ibati l-ispejjeż tagħha. Però kif ser jirriżulta fil-paragrafu sussegwenti, din l-eċċezzjoni xorta waħda ma' tistax proċeduralment tiġi mqajjma fil-konfront tar-rikorrent.

---

[13] Fol 73
[14] Ara fost oħrajn **Chase v. News Group Newspapers Ltd.**, [2002] EWCA (Civ) 1772, [2003] E.M.L.R. 11, 218 (C.A.) u **Lewis v. Daily Tel. Ltd.,** [1964] A.C. 234 (H.L.).

17. Dan qed jingħad għaliex għall-finijiet ta’ din il-kawża (li nbdiet qabel iddaħħal fis-seħħ l-Att dwar il-Midja u l-Malafama) din id-difiża hija rregolata mill-Artikolu 12 tal-Kap. 248 li fost affarijiet oħra jipprovdi illi l-prova tal-verità tal-fatti attribwiti hija ammessa biss fil-każ li l-persuna offiża taqa’ taħt waħda jew iktar mill-ħames kategoriji elenkati u cioe:

    1. *Tkun uffiċjal jew impjegat pubbliku u l-fatti attribwiti lilha huma dwar l-eżerċizzju tal-funzjonijiet tagħha; jew*
    2. *Tkun kandidat għal kariga pubblika u l-fatti attribwiti lilha jkunu dwar l-onestà, il-ħila jew il-kompetenza tagħha li tokkupa dik il-kariga; jew*
    3. *Abitwalment teżerċita professjoni, arti jew sengħa, u l-fatti attribwiti lilha jkunu dwar l-eżerċizzju ta’ dik il-professjoni, arti jew sengħa; jew*
    4. *Tieħu parti attiva fil-politika u l-fatti attribwiti lilha jkunu dwar il-parti li hi tieħu fil-politika; jew*
    5. *Jkollha kariga ta’ fiduċja fi kwistjoni ta’ interess pubbliku ġenerali.*

18. Huwa ċar illi r-rikorrent ma’ jaqa taħt l-ebda waħda minn dawn il-kategoriji għaliex ir-rikorrent la huwa uffiċjali jew impjegat pubbliku, la huwa kandidat għal kariga pubblika, la jeżerċita professjoni, arti jew sengħa (jew jekk jagħmel hekk, l-fatti attribwiti lilu ma’ jikkonċernawx tali professjoni, arti jew sengħa), la jieħu parti attiva fil-politika u lanqas m’għandu kariga ta’ fiduċja. Għalhekk din id-difiża m’hijiex proċeduralment ammissibbli.

Dritt ta’ kronaka

19. L-eċċezzjoni l-oħra formali mressqa mill-intimat hija dik illi l-artikolu odjern qiegħed biss jagħti kronaka ġusta u informattiva.

20. F’dan ir-rigward intqal mill-Qrati tagħna illi

    “fejn għandu x’jaqsam ma’ ġurnaliżmu investigattiv serju kemm il-Qrati Maltin u kif ukoll il-Qorti ta’ Stasbourg jagħtu għarfien lill-fatt li l-jedd ta’ kronaka mibni fuq ġurnaliżmu serju jagħti ħarsien wiesa’ lill-ġurnalist taħt l-artikolu 10 tal-Konvenzjoni. Dan ukoll fejn il-pubblikazzjoni tkun milquta minn xi żball jew ineżattezza ġenwina, imbasta tkun magħmula b’mod serju u prudenti fuq ħaġa ta’ interess pubbliku, bla ħsieb jew mottiv ulterjuri u li l-kontenut ikun wieħed ġust (“fair”) u li meta jkun hemm

ċaħda jew spjegazzjoni ta' dak ir-rapportaġġ mill-persuna milquta bih, il-ġurnalist iġib ukoll tali ċaħda jew spjegazzjoni fl-imsemmi rapportaġġ[15]*"*

"hija regola dottrinali tal-materja aġitata, konfermata wkoll mill ġurisprudenza, illi d divulgazzjoni ta' aħbar permezz ta' stampat jew pubblikazzjoni hi konsiderata bħala eżerċizzju leċitu tad-dritt ta' kronaka. Dan l eżerċizzju però jibqa' hekk leċitu sakemm jikkorrispondu u jikkonverġu fih dawn l-osservanzi prinċipali: (a) il-verità tal-fatti esposti riżultant minn riċerka serja, diliġenti u kompleta; (b) ir-rakkont irid ikun neċessarju għas-sodisfazzjon ta' l interess pubbliku li jkun mgħarraf b'fatti determinati ta' rilevanza politika jew soċjali; (ċ) il-kritika trid tkun miżmuma f'termini korretti u miżurati b'mod li ma titraxxendiex f'aggressjoni personali jew invettiva."[16]

21. Hekk ukoll il-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem fis-sentenzi diversi tagħha matul is-snin ipproteġiet dan id-dritt ta' kronika u dan *per di piu* anke f'każijiet fejn jiġu ppubblikati xniegħat jew qlajja illi l-ġurnalista ma' jkunx jista' jipprova. Per eżempju fis-sentenza **Thorgeir Thorgeirson v. Iceland**[17] intqal mill-Qorti illi għalkemm l-allegazzjonijiet kienu bbażati fuq xniegħat persistenti li kienu ġejjin mill-pubbliku, ma' kienx raġjonevoli però għall-persuna li allegatament tat lok għall-malafama illi tipprova l-verità ta' dawn l-allegazzjonijiet: *"the press would be able to publish almost nothing if it were required to publish only fully proven facts. Obviously, the Court's considerations have to be placed in the context of public debates on matters of public concern".*

22. Kemm mis-sentenzi tal-Qrati tagħna u kemm mill-insenjament tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem jirriżulta ċar illi d-dritt ta' kronika huwa protett biss meta l-kronaka tkun neċessarja għas-sodisfazzjoni tal-interess pubbliku jew inkella tirrigwarda affarijiet li huma ta' *public concern.* Ma' jistax jintqal f'din il-kawża illi l-artikolista kien qiegħed jaqdi xi interess pubbliku meta huwa informa lill-qarrejja illi wieħed mit-tfal ta' ċertu Marius Muscat kien qed jiġi suspettat li wettaq frodi tal-assigurazzjoni. Kwistjoni bħal din hija waħda ta' materja privata u kienet tkun biss fl-interess pubbliku li tiġi rrappurtata storja bħal din li kieku s-suġġett tal-allegazzjonijiet kien huwa nnifsu persuna li taqdi funzjoni pubblika.

---

[15] App. Ċiv. 26.3.2010 fil-kawża fl-ismijiet **Norman Beżżina vs Joe Mifsud** kif ikkwotata fis-sentenza **Louis Galea v. Etienne St. John et.** (946/1997/1 JRM, PA, 30/04/2015)
[16] **Albert Caruana v. Gino Cauchi** (App. Ċivili Nru. 775/02, 23/06/2004)
[17] **Thorgeir Thorgeirson v Iceland** (1992) 14 EHRR 843; 13778/88; [1992] ECHR 51 25 Jun 1992

23. Għalhekk anke din l-eċċezzjoni m’għandiex tiġi milqugħa.

L-identità tal-malafamat

24. B’żieda ma’ dawn l-eċċezzjonijiet inoltre, fin-nota ta’ sottomissjonijiet finali tiegħu, l-intimat jargumenta illi r-rikorrent ma’ ġiex identifikat fil-bran lamentat u billi l-artikolu “*jgħid ċar li Marius Muscat għandu mill-inqas żewġt itfal*” il-kliem użati mill-intimat *“ma’ jagħtu l-ebda indikazzjoni dwar liem wieħed mit-tfal ta’ Marius Muscat kien is-suspettat f’dan l-akkadut”*. Din l-eċċezzjoni ma’ tressqitx b’mod formali iżda kif ġieli intqal mill-Qrati tagħna f’dan ir-rigward:

“jidher li hu ormai pacifiku illi ‘ghalkemm hu veru li min ikun konvenut f'gudizzju u jrid jikkontesta ttalba ghandu jipprezenta nota li jkun fiha migjubin l-eccezzjonijiet tieghu, dan pero` ma jfissirx illi l-istess konvenut, wara l-prezentata ta' din in-nota, ma jkunx jista' jressaq u jissolleva eccezzjonijiet ohra, anki fil-korp ta' nota ta' l-osservazzjonijiet, u huwa obbligu tal-gudikant li meta jigi biex jaqta' l-kawza, jezamina u jivvaluta l-mezzi kollha ta' difiza li l-partijiet ikunu ressqu quddiemu’ (Vol. XLI P I p 48).”[18]

Din il-posizzjoni m’hijiex waħda konsistenti fil-Qrati tagħna, partikolarment dawk ta’ ġurisdizzjoni superjuri[19] iżda anke quddiem din il-Qorti[20]. Madanakollu din il-Qorti tħoss illi għal aktar minn raġuni waħda hija għandha tieħu din l-eċċezzjoni in konsiderazzjoni. Qabel xejn u forsi l-iktar raġuni importanti hija dik li l-element tal-identifikazzjoni tas-suġġett tal-artikolu huwa fondamentali għal kawżi ta’ libell u kwindi l-Qorti għandha d-dritt tqajjem, anki indipendentement mill-inizjattiva tal-parti intimata, in-nuqqas ta’ dawk l-elementi li jsostnu l-fundamenti tal-pretensjoni tar-rikorrenti. Dan jiġri dejjem, ukoll fejn parti mħarrka tkun fi stat ta’ kontumaċja (ara. ad eżempju, **<u>Giuseppe Wismayer vs Giovanni Magri</u>**, Qorti tal-Kummerċ,

---

[18] Kif ikkwotata fis-sentenza “**<u>Frans Spiteri pro et noe v. Godwin Abela et.</u>**” (Ċit Nru. 258/1986/2 PS, Prim’ Awla tal-Qorti Ċivili, 31/01/2003)

[19] Per eżempju fis-sentenza “**<u>Antida Falzon v. APS Bank Ltd</u>**” (Ċit. Nru. 301/1998/1 GV, Prim’ Awla tal-Qorti Ċivili, 28/05/2003), il-Qorti qalet li : “*Argument legali dedott f' nota ta' sottomissjonijiet u mhux bhala eccezzjoni formali, ma jobbligax lill-Qorti li tqisha bhala tali. Diversament ikun jammonta ghal strapp procedurali li jista' jkun ta' pregudizzju serju ghall-kontroparti, oltre li jkun ukoll jammonta ghal intralc mhux awtorizzat fuq il-proceduri 'in corso'.*”

[20] Ara “**<u>Raymond Zammit v. Anthony Caruana</u>**” (Rik. 156/2014 MLF, 14/11/2018)

24.11.1934 u **Pons Maria Concetta vs Degabriele Carmelo**, Appell Inferjuri, deċiża 20.11.2009).

Inoltre, huwa importanti jingħad illi r-rikorrent ma' ġiex ippreġudikat bit-tressiq ta' din l-eċċezzjoni fl-istadju meta tressqet billi huwa kellu ċ-ċans jagħmel ir-replika tiegħu, u anke f'każ ta' ġustifikazzjoni jitlob li jressaq il-provi tiegħu in sostenn tar-replika, fis-seduta tat-8 ta' Frar 2021 liema seduta kienet imħollija għat-trattazzjoni ulterjuri. Filfatt f'tali seduta r-rikorrent ma' għamel l-ebda replika jew trattazzjoni ulterjuri u għaldaqstant il-Qorti ħalliet il-kawża għas-sentenza.

Finalment il-Qorti tħoss illi r-rikorrent kien jaf mill-bidu nett, jew missu kien jaf, illi l-kwistjoni tal-identità tal-malafamat kienet ser tqum xi ħin jew ieħor f'din il-kawża peress illi fil-bran lamentat, li huwa wieħed qasir ħafna, huwa ma' jissemma imkien b'ismu. Għalhekk huwa seta' raġonevolment jantiċipa li ser tqum din il-materja u kellu kull ċans li jilqa' għaliha mill-bidu nett fl-istadju tal-provi tiegħu.

25. Dwar l-element tal-identifikazzjoni tas-soġġett tal-artikolu hemm diversi sentenzi fosthom is-sentenza fl-ismijiet **George Buttigieg v. Rebecca sive Becky Zarb Gauci Maistre** (Appell Inferjuri Nru. 199/2011/1 LM, deċiża 12.06.2020) fejn il-Qorti qalet hekk:

"*Din il-Qorti tissenjala li l-ġurisprudenza tal-Qrati tgħallimna li fejn qed tiġi attribwita l-malafama, l-intenzjoni tal-kittieb ma tibqax relevanti u għandu jiġi mistħarreġ jekk il-qarrej ordinarju, b' mod naturali u mingħajr proċessi diffiċli jistax jasal biex jidentifika l-persuna soġġett tal-kitba u dan sa ċertu grad ta' ċertezza*[21]*, b' dana li l-prova dejjem taqa' fuq ir-rikorrent.*"

Fis-sentenza **Emanuel L. Micallef v. Victor Camilleri** (Ċit Nru. 3385/1996, Prim' Awla, 11.10.02) il-Qorti ikkwotat silta mis-sentenza **Vincent Borg vs Victor Camilleri et,** Vol. LXXVIII.ii.372:

"*Il-fatt li persuna ma tissemmiex b' isimha f' artikolu ma jfissirx li dik il-persuna ma tistax taġixxi taht il-liġi ta' l-istampa. Kemm il-darba mill-kontenut tal-artikolu*

[21] **Dr Mario Vella et pro et vs Dione Borg et,** 28.01.2005, Q. Civ.P.A. cit. nru. 1747/2000GV, **Joseph Borg vs Peter Bartolo,** 16.10.02; Q.Civ. PA, cit. nru. 3385/1996DS, **Emanuel L. Micallef vs Victor Camilleri Editur tal-Gurnal "Il Mument et",** 11.10.02, Q.Civ. P.A. cit. nru. 3385/1996, **George Xuereb et vs Alfred Briffa bħala Editur tal-Gażżetta it-Torca,** 13.03.02

joħroġ ċar min kienet dik il-persuna, l-editur u l-istampatur tal-ġurnal huma azzjonabbli u responsabbli għad-danni kemm il-darba jirrizulta li ngħatat malafama."

Ukoll fis-sentenza fl-ismijiet **George Xuereb et v. Alfred Briffa** (Ċit. Nru. 1038/98 AJM, PA deċiża 13.03.2002) intqal illi:

"Biex ikun hemm malafama huwa necessarju li jew il-persuna tkun identifikabbli b' isimha jew ghal anqas din tkun identifikabbli mill-pubbliku in generali".

26. Fuq dan il-punt però il-Gatley[22] jgħid hekk:

"It is not necessary that the plaintiff should be actually referred to by name. Provided that the words complained of would be understood by reasonable people to refer to the plaintiff-and this is the test in every case[23], it is sufficient if he be described by his initial letters,[24] or by the first and last letters of his name,[25] or even by asterisks/ or blanks,[26] or if he be referred to under the guise of an allegorical, historical, fictitious, or fanciful name, [27] or by means of a description of his physical peculiarities,[28] or the places which he has visited on his travels.[29] The test of whether words that do not specifically name the plaintiff refer to him or not is this: Are they such as reasonably in the circumstances would lead persons ***acquainted with the plaintiff*** (enfasi miżjuda) *to believe that he was the person referred to?"*

Il-Gatley jikkwota ukoll sentenza oħra[30] fejn intqal is-segwenti:

"The question is whether the libel designates the plaintiff in such a way as to let those who knew him understand that he was the person meant. It is not necessary that all the world should understand the libel; it is sufficient if those who know the plaintiff can make out that he is the person meant''.

Lord Alverstone fis-sentenza *Jones v. Hulton & Co. [1909]* qal ukoll illi:

---

[22] *The Law and Practice Of Libel And Slander, 2d Ed., p. 119 et. seq.. (1929)*
[23] Hulton J; Co. v. Jones, [1909] 2 K. B. 444 (C. A.) ; [1910] A. C. 20 (H. L.).
[24] Roach v. Garvan (1742), 2 Atk. 469 ; O'Brien v. Clement (1846), 16 M. & W. 159
[25] Hurt's Case (1714), Selwyn's N. P . (13th ed.), 989.
[26] Bourke v. Warren (1826), 2 C. & P . 307., Levi. v. Milne (1827), 4 Bing. 195
[27] R. v. Clerk (1729), 1 Barn. 304
[28] l 'Anson v. Stuart (1787), 1 T. R 748
[29] Harrison v. Smith and Others (1869), 20 L. T. 317.
[30] Bourke v. Warren (1826), 2 C. & P

"There is abundant authority to show that it is not necessary for everyone to know to whom the article refers; this would in many cases be an impossibility; but if, in the opinion of a jury, a substantial number of persons who knew the plaintiff, reading the article, would believe that it refers to him, in my opinion an action, assuming the language to be defamatory, can be maintained ; and it makes no difference whether the writer of the article inserted the name or description unintentionally or by accident, or believing that no person existed corresponding with the name or answering the description. If upon the evidence the jury are of opinion that ordinary sensible readers, knowing the plaintiff, would be of opinion that the article referred to him, the plaintiff's case is made out."

27. Kwindi din il-Qorti, għall-kuntrarju ta' dak li ġieli rritenew Qrati oħra, tara li mhux neċessarju għall-finijiet ta' din il-kawża illi l-persuna suġġett għal malafama ikun identifikabbli mill-pubbliku in ġenerali iżda din il-persuna tal-inqas għandu tkun identifikabbli mill-persuni li jkunu jafuha.

28. Fil-każ in eżami r-rikorrent xehed illi kien hu l-persuna li sofra ħruq kawża ta' ħruq fuq dgħajsa. Madanakollu minn imkien ma' jirriżulta lill-Qorti, la mill-artikolu u wisq anqas mill-provi, illi ħu r-rikorrent m'għandux dgħajsa ukoll JEW illi l-inċident li fih r-rikorrent sofra ħruq kien wieħed li ġie rrappurtat fil-miftuħ jew tal-inqas kien magħruf fost in-nies li jafu lill-istess rikorrent. Fi kliem ieħor ma' jirriżultax lill-Qorti illi l-persuni li jafu lir-rikorrenti kienu jafu li kien hu (i.e. u mhux ħuh l-ieħor) li sofra ħruq fl-inċident in kwistjoni. Wieħed jista' forsi jażżarda jassumi – iżda mhux jikkonkludi fuq bażi ta' probabbilta' – dan il-fatt importanti.

29. Fl-artikolu mertu ta' din il-kawża, it-tfal ta' Marius Caruana ġew identifikati bħala *"Adrian and Alan"* filwaqt li fil-bran lamentat l-artikolist jirreferi għal *"Muscat's son"*. Ma' jidhirx, tal-inqas mill-artikolu jew mill-provi miġjuba, illi Marius Caruana għandu xi tfal oħra. Kwindi qarrej sensibbli dotat b'intelliġenza ordinarja jaf, meta jaqra l-artikolu in kwistjoni, illi l-persuna li skond rapporti mhux ikkonfermati kien involut f'attentat ta' frodi kien **Adrian Caruana jew Alan Caruana**. B'daqsxejn tiġbid tal-immaġinazzjoni wieħed jista' jargumenta illi filwaqt li l-artikolista jgħid illi "*Muscat's son had suffered burns in a boat fire"* dan ma' jgħidx illi kien l-istess *"Muscat's son"* illi effettivament kien suspettat fl-involviment ta' frodi. Pero' huwa ċar għall-Qorti li t-tifsira singulari li għandha tingħata lil dan il-bran, kif ukoll it-tifsira l-iżjed loġika għaliha, hija dik illi *"Muscat's son"* mhux biss weġġa fl-inċident iżda kien ukoll l-istess persuna suspettata ta' *insurance fraud.*

30. Skond ma' jgħid l-intimat fin-nota ta' sottomissjonijiet finali tiegħu: *"qarrej ordinarju ma setghax jasal ghall-konkluzjoni Ii din is-silta qed taghmel referenza ghall-attur u mhux ghal xi tfal ohra ta' Marius Muscat, fosthom Alan Muscat Ii wkoll jissemma diversi drabi b'ismu f'artikolu de quo stess. Ghalhekk, l-identifikazzjoni tal-attur, element essenzjali f'kawza ta' Iibell, huwa nieqes."*

31. F'dan ir-rigward Gatley jgħid is-segwenti:

"Where the words complained of reflect on a body or class of persons generally, such as lawyers, clergymen, publicans, etc., no particular member of the body or class can maintain an action … But where the words complained of reflect on each and every member of a determinate body or class of persons, e.g., the lawyers concerned in a particular cause, or the clergy attached to a particular church, or the directors of a particular company, each and every member of the body or class can maintain a separate action. Thus where a suit was pending against one Foxcroft and sixteen other persons, and a discourse being had concerning the suit, Lacey said, "These defendants helped to murder H.F.," it was held that this charge was "sufficient to entitle every one of the defendants to a several action as if they were specially named". So where the defendant said to a father: "Your children are thieves, and I can prove it", it was held that the charge was sufficiently definite to enable each of the children to maintain a separate action for slander…

… Where the words do not reflect on each and every member of a body or class of persons, but only on someone member thereof, no particular member of the body or class can sue, unless he can prove that the words were understood by those to whom they were published to refer solely or especially to himself. Thus where the defendant said to three men who had given evidence against him at a trial,'' There is one of you that is perjured in the giving of this evidence,'' it was held that no action lay, for there was nothing to show which of the three men the defendant referred to…

… Where the words reflect impartially on either of two persons, e.g., if the defendant said: " Either A or B has stolen my watch," neither A nor B can maintain an action unless he can prove that the words were untrue of the other, or there was something in the defendant's tone or manner, or in the expressions added, or in the surrounding

circumstances which would lead those who heard the words to understand them as solely applicable to himself"[31]

32. Fil-każ *de quo* kif ġa ntqal, qarrej sensibbli dotat b'intelliġenza ordinarja jikkonkludi, meta jaqra l-artikolu in kwistjoni, illi l-persuna li skond rapporti mhux ikkonfermati kien involut f'attentat ta' frodi kien **Adrian Caruana JEW Alan Caruana.** Fi kliem ieħor ma' setax ikunu t-tnejn li huma u darba s-suġġett tal-allegat malafama kien speċifikament wieħed mill-aħwa (mingħajr pero ma' ġie speċifikat l-isem), la r-rikorrent Adrian Caruana u lanqas ħuh Alan Caruana ma' setgħu jagħmlu libell lill-intimat fin-nuqqas ta' prova illi l-qarrej ordinarju li jaf lill-aħwa kien jaf għal min kien qiegħed jirreferi l-intimat. Mhux l-istess kien jiġri però li kieku l-artikolista semma liż-żewġt aħwa (mingħajr ma' semmihom b'isimhom) f'daqqa bħala persuni suspettati li wettqu frodi għax f'dak il-każ kemm wieħed u kemm l-ieħor kienu ikollhom dritt t'azzjoni kontra l-intimat.

33. Għalhekk, fin-nuqqas ta' dan l-element tant importanti, l-azzjoni tar-rikorrenti ma' tistax treġi fil-konfront tal-intimat.

Deċiżjoni

34. **Għal dawn ir-raġunijiet il-Qorti qegħda tiddisponi minn din il-kawża billi tiċħad it-talbiet tar-rikorrenti. Madanakollu fiċ-ċirkustanzi jkun xieraq illi l-ispejjeż jibqgħu bla taxxa bejn il-partijiet.**

V.G. Axiak — Maġistrat

Y.M. Pace — Dep. Reġistratur

[31] *The Law and Practice Of Libel And Slander, 2d Ed., p. 123 et. seq.. (1929)*